

Miten arviointi hoidetaan Köydenpunojan pedagogiikassa?

Manchula Mohanathas

HAMK, AOKK

2015

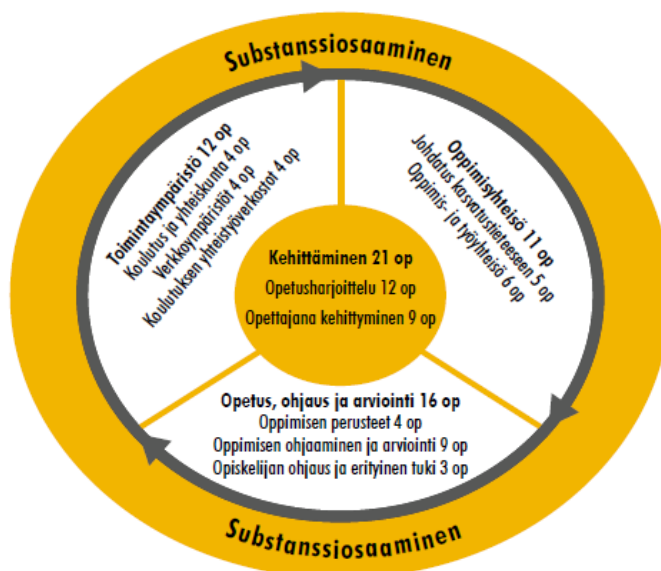
1. Ammatillisen opettajakoulutuksen tavoitteet-----	1
2. köydenpunojan pedagogiikka-----	2
3. Arviointi ammatillisessa opettajakoulutuksessa-----	5
4. Arviointi köydenpunojan pedagogiikassa-----	5
5. Itsearviointi omasta oppimisesta-----	8
6. Liitteet-----	9
7. Lähteet -----	13

1. Ammatillisen opettajakoulutuksen tavoitteet

Ammatillisen opettajakorkeakoulun tavoitteena on kasvattaa ja kehittää ammatillisen opettajan osaamista opetuksen eri alueilla. Ammatillisen opettajan tulisi hallita ja edustaa ammattialan tiedollisia sekä taidollisia vaatimuksia, jotta hän pystyisi opettamaan ja ohjaamaan ammattiin opiskelevia nuoria ja aikuisia. Tämän vuoksi koulutuksen tavoitteena on edistää näitä ammatillisen opettajan pedagogisia taitoja. Ammatillisen opettajan asiantuntijuus koostuu ammattialakohtaisesta osaamisesta ja pedagogisesta ymmärryksestä. Lisäksi asiantuntijuuteen kuuluu teoreettista tietoa ja käytännöllistä osaamista opettajana toimimiseksi erilaisissa toimintaympäristöissä. (HAMK 2014, 15).

Oppimisen ohjaaminen on opettajan ydintehtävä. Opettajan tulisi ymmärtää nuorten ajatusmaailmaa, opiskelijoiden erilaisuutta ja kulttuuristen taustojen vaikutusta. Ammatillinen osaaminen rakentuu erilaisista tiedoista, taidoista ja asenteista. Tarvittava tieto on substanssiosaamista oman alan tiedoista sekä teoreettista ja käytännöllistä tietoa. Ammattialan teoreettisten tietojen lisäksi opettajan tulisi omata eettisen, moraalisen, psykologisen, yhteiskunnallisen, teknisen ja taloudellisen ulottuvuuden taidot. Lisäksi yhteiskunnan jatkuvassa muutoksessa verkko-opetusmallia käytetään nykyisiin entistä enemmän. Opettaja käyttää paljon verkkopedagogisia ratkaisuja, jonka takia koulutuksen tavoitteena on kehittää viestintätekniikan taitoja. (HAMK 2014, 15).

Opettajakoulutuksen osaamisperustainen opetussuunnitelma perustuu neljään osaamisalueeseen: oppimisyhteisöosaaminen, opetus, ohjaus ja arviointi, osaaminen, toimintaympäristöosaaminen ja kehittämisosaaminen. Siksi opetuksen alussa jokainen opiskelija arvioi omaa osaamistaan suhteessa osaamisalueiden tavoitteisiin, arviointikohteisiin ja kriteereihin. Osaamis-alueiden perusteella jokainen opiskelija laatii oman kehityssuunnitelman. Opiskelija voi vaikuttaa omaan oppimiseensa opettajakoulutuksessa. (HAMK 2014, 16.)

Kuvio 1. Opetussuunnitelman osaamisalueet ja opintojaksot

Kuva 1. Opetussuunnitelman osaamisalueet ja opintojaksot (HAMK 2014, 16)

2. Köydenpunojan pedagogiikka

Pedagogiikka-termi juontaa kreikankielisestä sanasta paidagogos (= lasten ohjaaja). Tämä sana tarkoittaa suomenkielellä kasvatusoppia. Pedagogiikka-sanalla on monia merkityksiä. Se tarkoittaa kasvatus- tai opetusoppia, kasvatustieteellistä opetusta tai tutkimusta. (Itä-Suomen Yliopisto, Aducate 2015.)

Köydenpunojan pedagogiikka on kehitetty Hämeen Ammattikorkeakoulun opettajaopinnoissa. HAMK Ammatillisessa opettajakorkeakoulussa toteutetaan ammatillisen opettajakoulutuksen ohjelmaa köydenpunojan pedagogisen mallin mukaisesti. Kyseinen pedagogiikka on osaamisperustainen (OPSE) opetusmalli. Siinä opettajaopiskelijat opettavat vertaisiaan. (Kuivalahti ja Nikander, 2014, 166.)

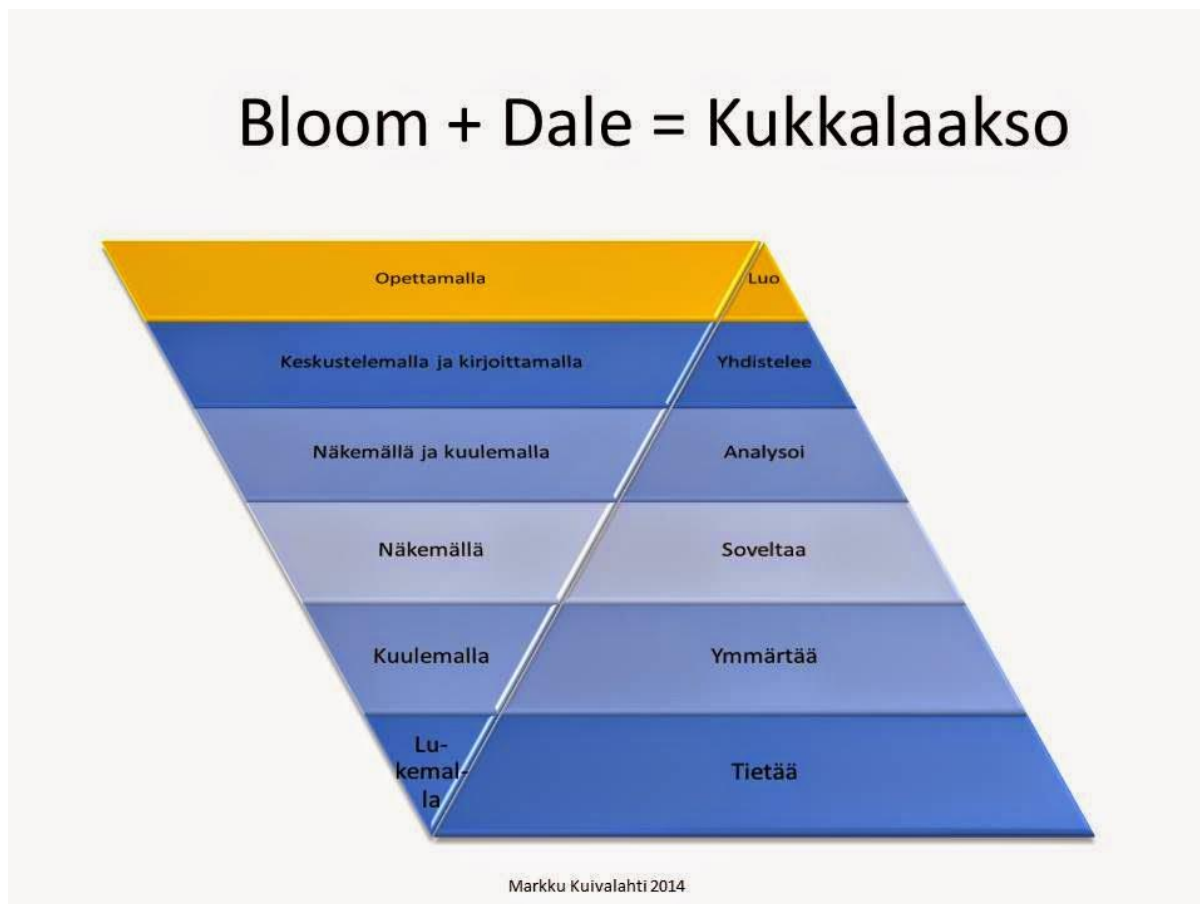
Köydenpunojan pedagogiikan tavoitteena on kehittää rikastavan vuorovaikutuksen osaamista, koska opettajan työhön kuuluu jatkuva vuorovaikutteisuus opiskelijoiden, työyhteisön, alueen työnantajan edustajien, eri viranomaisten sekä kansainvälisten verkostojen kanssa. Vuorovaikutus on keskeistä aina, kun ihmiset kohtaavat toisensa. Ammatillinen opettajan vuorovaikutus on tietoista ja aktiivista toimintaa, joka vie asioita eteenpäin esimerkiksi ohjauksen avulla. (Niemi, Nietosvuori, & Virikko, 2006. 289 – 290.) Ammatillisen opettajan vuorovaikutus on opettajan arkista osaamista: tiedon hankkimista ja jakamista, ohjaamista, opettamista ja vaikuttamista, neuvontaa sekä asioiden eteenpäin viemistä.

Opetus ja oppiminen perustuvat siihen, että opettajaopiskelijat suunnittelevat opetussuunnitelman mukaiset opinnot, ohjaavat opetusta, opettavat suunnitellut sisällöt toisilleen ja lopuksi oppivat arvioimaan toistensa opetusta ja oppimista. Opiskelijat jaetaan neljän – viiden opiskelijoiden muodostamiin ryhmiin. Ryhmiä kutsutaan opintopiireiksi. Kaikki opintojaksot jaetaan opintopiirien kesken. Opintopiirit vastaavat opintojakson suunnittelusta, toteutumisesta sekä arvioinnin antamisesta. Lisäksi opintopiirilliset suunnittelevat ja rakentavat oppimiskysymyksiä sekä antavat ohjeita, vinkkejä ja lähdeaineistojen nimistöjä.

Köydenpunojan pedagogiikassa opettajat eivät opeta, sen sijaan he antavat ohjeita ja neuvoja. Perinteisestä opetusmallista poiketen tässä pedagogiikassa opettajan rooli muuttuu ohjaavaksi rooliksi. Köydenpunojan pedagogiikassa vastuupettaja toimii itseohjatun oppimisen tukihenkilönä. Itseohjautuvuudella tarkoitetaan oppijan tietoisuuden tilaa ja hänen valmiutta itseohjattuun oppimiseen. Ruohotien mukaan itseohjautuvassa oppimisessä oppija saa itse vaikuttaa oppimisensa tavoitteisiin, oppimateriaalin valintaan, oppimisstrategioihin, oppimismenetelmiin sekä toiminnan tulosten ja ideoiden arviointiin. Itseohjatussa oppimisessä korostetaan merkityksellistä ja mielekästä oppimista. (Ruohotie 2000, 158.)

Opettamalla oppiminen (Learning by Teaching) tuottaa parhaat tulokset sekä määrällisesti että laadullisesti. Kirsti Lonkan mukaan ihminen ei opi passiivisesti kuuntelemalla vaan aktiivisesti tuottamalla. Oppilaiden mieleen jää noin kymmenen prosenttia siitä, mitä opettaja puhuu. (opettaja20/2015). Kuivalahden oppimisinnavaatio perustuu Edgar Daliin ja Benjamin Bloomiin. Hän tarkasteli Dalin esityksiä, joiden mukaan asiat oppi parhaiten ja syvällisimmin opettamalla ne muille. Benjamin Bloomiin tavoitetasojen taksonomian mukaan alimmalla tietää-tasolla opiskelija osaa lähinnä mekaanisesti toistaa asioita. Ylimmällä luo-tasolla hän osaa käyttää oppimaansa uuden

tiedon tai taidon tuottamiseen. Tälle tasolle päästään hyvin harvoin tavallisessa ammatillisessa opetuksessa. (Kuivalahti, 2014).

Kuva 2. Bloomin ja Dalen integraatio Kuivalahden mukaan (Kuivalahti 2014)

Opintopiirien lisäksi luokassa muodostu opintopareja. Opintoparit ottavat oppimiskysymyksiä, suunnittelevat, valmistavat materiaalit, valitsevat sopivan pedagogisen menetelmiä ja toteuttavat sen. Opintoparit saavat ohjauksia ja tukea opintopiireiltä sekä ohjaavalta opettajalta. Opintopari opettaa oppimiskysymyksen sisällöt muille. Silloin jakson opintopiirit suunnittelevat, johtavat lähipäivän ja antavat rakenteellista palautetta opintopareille. Lopuksi opintoparit tallentavat opetuslujan moodleen opetuksessa käytetty materiaalit ja kirjoittavat tiivistelmän tai blogiartikkelin, joka tallennetaan blogiin. Se on kaikkien käytettävissä ja avoin. Opiskelualustana toimii HAMK moodle ja opintopiirien kesken perustamat suljetut facebook-ryhmät.

Köydenpunojan pedagogiikassa opettajaopiskelijat opettavat toisiaan ja saavat samalla käytännön harjoittelua opettamisesta. Opettamalla saa motivaatiota ja hyvää itsetuntemusta. Myös saaneiden arviointipalautteiden avulla saa motivaatiota kehittymisen. Oppiminen on jatkuva prosessi, joka perustuu kokemuksiin ja niiden analyysiin. Ruohotie kuvaa Kolbin näkemyksiä oppimisesta. Hänen mukaan oppiminen nähdään syklisenä prosessina. (Ruohotie, 2000, 137). Ruohotien mukaan Holb (1984) katsoi, että kokemuksesta oppimiseen tarvitaan erilaisia taitoja ja kykyjä: avoimuutta, havainnoimisen ja refleksiivisyyden taitoja, analyttisiä kykyjä, päätöksenteon ja ongelmaratkaisun taitoja. Niiden avulla uudet ideat ja käsitteet sovelletaan käytäntöön.

Kokemuksellinen oppimiskäsityksen mukaan ihminen oppii parhaiten tarkkailemalla, tekemällä ja analysoimalla virheitä ja soveltamalla uusiin tilanteisiin. Asiantuntijuutta ei voi syntyä ilman vuorovaikutusta yhteisön ja ympäristön kanssa. Köydenpunojan pedagogiikassa jokainen opiskelija oppii luonnollisesti tarkkailemalla, tekemällä, analysoimalla, refleктоimalla ja soveltamalla. Oppimisprosessien aikana ja jokainen opiskelija arvioi omaa oppimistaan itsearviointin kautta.

3. Arviointi ammatillisessa opettajakoulutuksessa.

Arviointi tuottaa tietoa ja näkemyksiä toteutuneesta kehityksestä ja sen onnistumisesta. (Lampinen, 2003. 181). Ammatillisesta koulutuksesta (L 630/1998, 25 § 1 mom.) on opiskelijan arviointi määritelty siten, että opiskelijan arvioinnilla pyritään ohjaamaan ja kannustamaan opiskelua sekä kehittämään opiskelijan edellytyksiä itsearviointiin. Opiskelijoiden oppimista, työskentelyä ja osaamista tulee arvioida monipuolisesti. Arvioinnilla voidaan ohjata opiskelijaa toimimaan tutkinnon tavoitteiden ja ammattitaitovaatimusten mukaisesti ja kannustamaan häntä edistysaskelten saavuttamiseen. (Opetushallitus, 2012,7).

Ammatillinen opettajakoulutus rakentuu ammatillisen osaamisalueiden tavoitteisiin. Opintojen arviointi perustuu osaamisalueiden tavoitteisiin, arviointikohteisiin ja kriteereihin. (HAMK 2014, 15). Arviointi tuottaa opettajaopiskelijalle tietoa miten hän on saavuttanut opettajakoulutuksen opintojaksojen osaamislähtöiset tavoitteet. Ammatillinen opettajakorkeakoulu saa arvioinnin avulla tietoa opettajakoulutuksen vaikuttavuudesta ja harjoitteluoppilaitos opiskelijan valmiuksista toimia opettajana Suomessa. (HAMK, 2014,21).

Opintojen alussa jokainen opiskelija laatii vastuupettajansa kanssa jokaiseen osaamisalueeseen henkilökohtaisen kehityssuunnitelman ja pitää päiväkirjaa. Osaamisen arvioinnin perustella jokainen opiskelija suunnittelee hänen oppimistaan opettajakoulussa.(HAMK, 2014,16). Opettajakoulutuksen opinnot arvioidaan asteikolla hyväksytty/ täydennettävä. (HAMK, 2014,21). Osaamisen arvioinnin kautta opiskelija saa tukea kehittämiseen.

4. Arviointi köydenpunojan pedagogiikassa

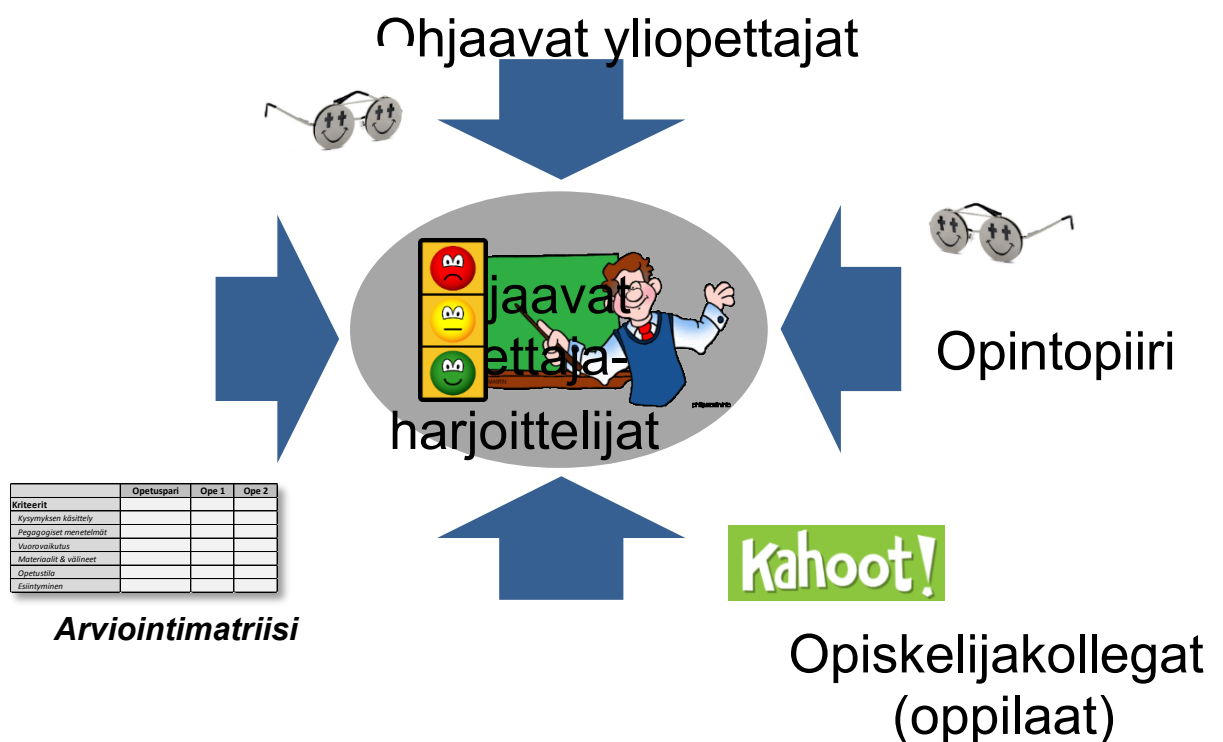
Köydenpunojan pedagogiikassa opiskelijan oppimista ja osaamista arvioidaan suhteessa tutkinnon perusteissa oleviin ammattitaitovaatimuksiin ja arviointikriteereihin. Koulutuksessa käytetään kriteeriperusteista arviointia. Arvioinnissa ei verrata osoitettua osaamista toisiin opiskelijoihin. Osaamista arvioidaan ammattiosaamisen näytöillä eli lähipäivillä tapahtuvien oppitunneilla. Osaamista arvioidaan antamalla palautetta. Arviointia antavat opintopiiriläiset(ohjaava opettajaharjoittelijat), ohjaavat opettajat sekä luokassa olevat muut opiskelijat.

Vertaisarviointi, jossa samaan ryhmään kuuluvat opettajaopiskelijat kollegat, arvioivat toinen toistensa osaamista. Perusideana on toisilta oppiminen sekä oman toiminnan kehittäminen kyseenalaistamisen kautta. Vertaisarviointiin liittyy myös osana vertaisoppiminen, sekä opettajaopiskelijat oppivat toinen toisiltaan yhdessä palautetta antaessa. Vertaisarvioinnissa opitaan toisilta ja jaetaan osaamista yhdessä. Vertaisarvioinnissa osapuolet ovat toistensa kriittisiä ystäviä ja

kiinnostuneita oman aikaansaannoksena kehittämistä. Vastavuoroisuus ja jakaminen ovat oleellinen osa vertaisarviointia. (Manninen & Turvanen, 2010.)

Köydenpunojan pedagogiikassa toteutetaan 360 asteen arviointimenetelmää. Arviointiin osallistuvat ohjaavat yliopettajat ja opintopiiriläiset (ohjaava opettajaharjoittelijat) sekä opiskelijakollegat. Ohjaavien yliopettajien ja opintopiiriläisten arvioinnin lisäksi annetaan vertaisarviointia. Myös itsearviointia toteutetaan. Karvosen mukaan itsearviointi on siis tärkeä motivaation ja itsereflektion väline ja siten tärkeä osa koko oppimisprosessia. (Karvonen 2001, 35).

Itsearvioinnissa opettajaopiskelija muodostaa itselleen oppimistavoitteita ja hankkii tietoa niiden saavuttamiseksi. Päästäkseen tavoitteeseensa hänen täytyy arvioida omia ratkaisujaan ja toimintansa. Itsearviointiin liittyy paljon reflektiivisyyttä, jolla tarkoitetaan oman toiminnan tarkkailua ja arviointia sekä valmiuksia ohjata omaa oppimista. Karvosen mukaan itsearviointitaito on opittavissa. Se ei kuitenkaan kehity aivan yksin tai itsestään. Ihminen muodostaa kuvan omasta itsestään sosiaalisessa vuorovaikutuksessa häntä lähellä olevien ihmisten kanssa eikä muista ihmisistä tai yhteisöstä riippumattomasti. Itsearvioinnin oppiminen ja toteutuminen edellyttävät yhteistyötä ja kommunikointia kaikkien oppimisprosessissa olevien kanssa. (Karvonen 2001, 35).

Kuva 3. Köydenpunojan pedagogiikassa 360-asteen arviointi (Koulutuksen yhteistyöverkoston-opintopiiri, 2015)

Tunnilla annetaan rakentavasti palautetta. Arviointia suunniteltaessa otetaan huomioon mitä arvioidaan, miksi arvioidaan, millä tavalla arvioidaan sekä kuka arvioi mitään kriteeriä (opintopiiriläisten työn jaossa). Arviointia suunnitellaan monipuolisesti ja kokonaisuutena. Tunnilla toteutetaan 360 asteen arviointia. Kuivalahden mukaan positiivinen palaute ja arviointi motivoi opettajaopiskelijan minän kehitystä sekä oppimismotivaatiota.

Liitteenä ovat Koulutuksen yhteistyöverkostot -nimisen opintojakson arvioinnissa käytetty Kahoot.it kysymykset sekä arviointikriteerit. Luokassa olleet osallistuivat kyselyyn. Arviointikriteereiden avulla annettiin palautetta tunteja pitäneille.

5. Itsearviointi omasta oppimisesta

Ensimmäinen lähipäivä alkoi jännityksen kera. Hämeenlinnan otekorkeakoulun salissa olleena pyöritin päätäni sivusta toiselle nähdäkseni oliko ketään minun värisiä näkyvillä. Ryhmäläisten ystävällisyys ja opettajien hymyt veivät minut itseluottamuksen puolelle. Uskoin, että yrittämällä voin saavuttaa tavoitteet. Salissa tuli vireen istumaan Emma, jonka kanssa alkoi ystävyys. Hän tarjosi minulle kyydin paluumatkaa varten. Keskustelussa syntyi vielä vahva uskomus jatkaa opiskelua.

Verkkoympäristöt-nimesen opintojakson oppimiskysymys oli tekijänoikeudet. Opintoparina minä ja Emma suunnitelimme ja valmistelimme materiaalit. Lähipäivän aamu tuntui pelottavalta ja kerroin siitä ääneen opintopiiriläisille. Jarin sanat lämmittivät sydäntä. Hän sanoi, että mekin jaamme sinun pelkosi. Tunnin lopulta saatu palaute lämmitti myös ja antoi motivaatiota ponnistamaan.

Opiskelu oli haastavaa ja suuria määriä tietoa tuli koko ajan. Työn ja perheen ohessa opiskeleminen ei ole helppoa. Sain jo ensimmäisen sähköpostin jälkeen työharjoittelupaikan Omniassa. Ohjaavaopettajan tapaamisen jälkeen piti suunnitella 57 tunnin opintojakso. Suunnitteluvaihe oli haastava, mutta luokassa tehdyt opettamisharjoittelut auttoivat tuntien valmisteluissa. Yritin soveltaa köydenpunojan pedagogiikka myös oppitunneille.

Opin paljon uutta tietoa. Ohjaavilta opettajilta ja ryhmiltä sain hyvät palautteet, jotka motivoivat opiskeluani. Opetuksesta ja oppimisesta sai paljon avaimia. Uskon, että pystyn kokeilemalla avaamaan lukkoja, joissa tarvitaan kehitystä. Lupaan, että jonain kauniina päivänä vien nämä tiedot ja taidot kotimaahani kehittämään ammatillista koulutusta.

Sri Lankassa vieläkin nuoret oppivat vanhemmilta. Uskon, että ammatillista koulutusta kehittämällä voidaan ratkaista työn puolesta jatkuva kasti-systeemien tasa-arvoa yhteiskunnassa.

Liitteet:

Kahoot.it-kysely

360°

Play ▶ Preview ⌵ Favourite ★

Share ⌵

Preview

Visibility: Private Created: 16 minutes ago By: mehojar Audience: University Language: Suomi

4 Questions 1 Plays 1 Players 0 Favourites 0 Shares

Questions [Show ALL answers](#)

1. Opintopari käsitteli oppimiskysymystä laaja-alaisesti, ymmärrettävästi ja mukaansatempaavasti? [Show answers](#) 30 Seconds 4 Choices

2. Oppitunnilla käytetyt menetelmät ja oppimisympäristö välineineen tukivat aihetta ja oppimista? [Show answers](#) 30 Seconds 4 Choices

3. Opettajat kykenivät rikastavaan vuorovaikutukseen ja rakentavaan dialogiin oppilaiden kanssa? [Show answers](#) 30 Seconds 4 Choices

4. Opetustuokio oli kaiken kaikkiaan rikastuttava ja elämyksellinen kokemus? [Show answers](#) 30 Seconds 4 Choices

Tuloste Kahoot.it-tutkimuksesta

STUDENT	Opintopari käsitteli oppimiskysymystä laaja-alaisesti, ymmärrettävästi ja mukaansatempaavasti?	Oppitunnilla käytetyt menetelmät ja oppimisympäristö välineineen tukivat aihetta ja oppimista?	Opettajat kykenivät rikastavaan vuorovaikutukseen ja rakentavaan dialogiin oppilaiden kanssa?	Opetustuokio oli kaiken kaikkiaan rikastuttava ja elämyksellinen kokemus?
JAME	Hyvin	Erittäin hyvin	Tyydyttävästi	Hyvin
SWITCH TABS BELOW TO VIEW YOUR END OF GAME RATINGS & INDIVIDUAL QUESTION BREAKDOWN				

Arvioinnissa käytetty arviointikriteerit.

Kriteerit	Opettaja 1:	Opettaja 2:	Opintopari
1. Kysymyksen käsittely <ul style="list-style-type: none"> • Kysymysten esittely • Teoria/asiasällön laaja ja analyyttinen käsittely • Näkökulmien terävyys • Opiskelijoiden näkökulman mukaan ottaminen/integroiminen 			

Kriteerit	Opettaja 1:	Opettaja 2:	Opintopari
2. Pedagogiset menetelmät <ul style="list-style-type: none"> • Aiheeseen sopivan menetelmän valinta • Pedagogisten menetelmien innovatiivisuus ja uutuus • Menetelmän soveltaminen aiheeseen 			

Kriteerit	Opettaja 1:	Opettaja 2:	Opintopari
3. Vuorovaikutus <ul style="list-style-type: none"> • Vuorovaikutus opiskelijoiden kanssa • Opiskelijoiden kysymysten käsittely • Opiskelijoiden aktivointi ja dialogi • Yhteistoimintaan aktivoiminen 			

Kriteerit	Opettaja 1:	Opettaja 2:	Opintopari
4. Materiaalit & välineet <ul style="list-style-type: none"> • Erilaisten oppimista tukevien välineiden, materiaalin ja teknologian käyttö • IT-työkalujen käyttö • Fläpin käyttö • Ryhmätyömateriaalit 			

Kriteerit	Opettaja 1:	Opettaja 2:	Opintopari
5. Opetustila <ul style="list-style-type: none"> • Tilan organisointi tukemaan opetusta ja aihetta • Pöytäjärjestys • Istumajärjestys • Ryhmäytyminen 			

Kriteerit	Opettaja 1: _____	Opettaja 2: _____	Opintopari
6. Esiintyminen <ul style="list-style-type: none"> • Luontevuus • Esiityksen rytmitys (parien välillä) • Katsekontakti • Puheen selkeys ja kuuluvuus • Liikkuminen • Huumori 			
Kriteerit	Opettaja 1: _____	Opettaja 2: _____	Opintopari
7. Kysymyskohtaiset kriteerit: <ul style="list-style-type: none"> • • • • • • • 			

(Mehto, Aaltonen, Pelkonen, Ylimys & Mohanathas, 2015)

Lähteet:

HAMK Ammatillinen opettajakorkeakoulu 2014: Opinto-opas 2014-2015. Tammerprint. Tampere.

Itä-Suomen Yliopisto. Aducate. Viitattu 15.9.2015. <http://www2.uef.fi/fi/aducate/oppiminen>

Karvonen, A. 2001. Itsearviointi ja motivointi verkko-oppimisympäristöissä. Pro gradu –tutkielma, H
ELSINGIN YLIOPISTO

Kirsti, L. Opettaja lehti. Viitattu, 16.9.2015.

<http://www.opettaja.fi/cs/opettaja/jutut&juttuID=1408912061114>

koydenpunoja.blogspot. Viitattu 15.9.2015. <http://koydenpunoja.blogspot.fi/2014/10/bloom-dale-kukkalaakso.html>

Kuivalahti, M. ja Nikander, L. 2014, 166. Yrittäjyyskasvatusta suomalaisen opettajankoulutukseen ja opetukseen! – YVI-hankkeen hedelmiä vuosilta 2010 –2014. Turun normaalikoulun julkaisuja 1/2014. www.doria.fi/.../YVI-hanke_julkaisu_lowres

Kuivalahti, M. koydenpunoja.blogspot. Viitattu 15.9.2015.

<http://koydenpunoja.blogspot.fi/2014/10/bloom-dale-kukkalaakso.html>

Lampinen, O. 2003 Suomen koulutusjärjestelmän kehitys. Helsinki Gaudeamus

Manninen, H & Turvanen S. Vertaisarvioinnin käyttömahdollisuudet koulumaailmassa. Tampere 2010, Tampereen ammattikorkeakoulu

Mehto, J.M., Aaltonen, K., Pelkonen, M., Ylimys, C., & Mohanathas. M. 2015. Koulutuksen yhteistyöverkostot. lähipäivillä käytetty arviointikriteerit

Niemi, T., Nietosvuori, L. & Virikko, H. 2006. Hyvinvointialan viestintä. 1. painos. Helsinki: Edita Prima.

Opetushallitus 2012. Arvioinnin opas. Ammatillinen peruskoulutus. Helsinki: OPH. Viitattu 16.9.2015. www.oph.fi/download/142318_Arvioinnin_opas.pdf

Opetus- ja kulttuuriministeriö. 2015. Koulutuspolitiikka. Viitattu. 24.8.2015.

http://www.minedu.fi/OPM/Koulutus/koulutuspolitiikka/koulutuksen_arviointi/?lang=fi

Opetus- ja kulttuuriministeriö. 2015. Koulutuspolitiikka. Viitattu. 24.8.2015.

http://www.minedu.fi/OPM/Koulutus/koulutuspolitiikka/koulutuksen_arviointi/?lang=fi

Ruohotie, P (2000). Oppiminen ja ammatillinen kasvu. Aikuiskasvatus WSOY.

